

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 9 oktober 2008*

I mål C-239/07,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Litauen) genom beslut av den 8 maj 2007, som inkom till domstolen den 14 maj 2007, i ett lagprövningsförfarande som anhängiggjorts av

Julius Sabatauskas m.fl.,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Rosas samt domarna A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, U. Löhmus och P. Lindh (referent),

generaladvokat: J. Kokott,
justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

* Rättegångsspråk: litauiska.

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 24 april 2008,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Julius Sabatauskas m.fl., genom G. Kaminskas, advokatas,

- Litauens regering, genom D. Kriauciūnas och R. Mackevičienė, båda i egenskap av ombud,

- Italiens regering, genom I.M. Braguglia, i egenskap av ombud, biträdd av W. Ferrante, avvocato dello Stato,

- Finlands regering, genom J. Heliskoski och A. Guimaraes-Purokoski, båda i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom B. Schima och A. Steiblytė, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 12 juni 2008 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 20 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (EUT L 176, s. 37, och rättelse i EUT L 16, 2004, s. 74) (nedan kallat direktivet).

- 2 Begäran har framställts i ett mål inför Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Republiken Litauens författningsdomstol), som anhängiggjorts av Julius Sabatauskas m.fl., ledamöter av det litauiska parlamentet, i syfte att få prövat huruvida artikel 15.2 i ellagen, i dess lydelse enligt lag nr IX-2307 av den 1 juli 2004 (Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimo įstatymas nr IX-2307, Žin., 2004, nr 107-3964), är förenlig med grundlagen.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 I artikel 1 i direktivet föreskrivs följande:

”I detta direktiv fastställs gemensamma regler för produktion, överföring, distribution och leverans av el. Det innehåller regler för elsektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden, kriterier och förfaranden som skall tillämpas för anbud, för beviljande av tillstånd och för driften av system.”

4 Skälen 2, 4–7, 13, 15 och 17 i direktivet har följande lydelse:

”2) Erfarenheterna från genomförandet av ... [Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (EGT L 27, 1997, s. 20)] visar på de fördelar som den inre marknaden för el kan komma att innebära när det gäller ökad effektivitet, prissänkningar, högre kvalitet på tjänsterna och ökad konkurrenskraft. Stora brister finns dock fortfarande [på] marknaden, och den kan förbättras

ytterligare, t.ex. behövs konkreta bestämmelser för att säkra likvärdiga förutsättningar för elproduktion och för att minska riskerna för dominerande marknadsställning och underprissättning, genom att säkerställa icke-diskriminerande tariffer för överföring och distribution genom nättillträde på basis av tariffer som publiceras innan de träder i kraft ...

...

- (4) De friheter som de europeiska medborgarna garanteras genom [EG-]fördraget – fri rörlighet för varor, friheten att tillhandahålla tjänster och etableringsfriheten – kan endast säkras på en fullständigt öppen marknad där alla konsumenter fritt kan välja leverantör och där alla leverantörer kan leverera fritt till sina kunder.

- (5) De största hindren på vägen mot en fullt fungerande och konkurrensutsatt inre marknad rör bland annat tillträde till näten, nätavgifter och skillnaderna medlemsstaterna emellan i fråga om marknadernas öppenhet.

- (6) En fungerande konkurrens kräver att nättillträdet garanteras utan diskriminering, på ett sätt som medger insyn och till rimliga priser.

- (7) För att fullborda den inre marknaden för el är det av avgörande betydelse att tillträdet till nätet tillhörande den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet är icke-diskriminerande ...

...

- (13) Det behövs ytterligare åtgärder för att tarifferna för tillträde till näten skall bli öppna och icke-diskriminerande. Tarifferna bör gälla alla användare av systemen, utan diskriminering.

...

- (15) Effektiv tillsyn som genomförs av en eller flera nationella tillsynsmyndigheter är av avgörande betydelse om man vill garantera ett icke diskriminerande tillträde till näten. Medlemsstaterna skall specificera tillsynsmyndigheternas uppgifter, behörighetsområden och administrativa befogenheter. Det är viktigt att tillsynsmyndigheterna i alla medlemsstater har samma minimiuppsättning av befogenheter. Dessa myndigheter bör ha befogenhet att fastställa eller godkänna tarifferna eller åtminstone beräkningsmetoderna för överförings och distributionstariffer. För att undvika osäkerhet och kostsamma och tidskrävande konflikter bör dessa tariffer publiceras innan de träder i kraft.

...

- (17) För att säkerställa effektivt marknadstillträde för alla marknadsaktörer, inklusive nya aktörer, krävs icke-diskriminerande och kostnadseffektiva balanseringsmekanismer. När likviditetsnivån på elmarknaden väl är tillräckligt hög, bör detta uppnås genom att man inför sådana öppna och tydliga marknadsbaserade mekanismer för försörjning och inköp av el som krävs för att uppfylla kraven på balansering. Så länge likviditetsnivån på marknaden inte är tillräckligt hög bör de nationella tillsynsmyndigheterna arbeta aktivt för att balanseringstarifferna skall vara icke diskriminerande och kostnadseffektiva. Samtidigt bör lämpliga incitament tillhandahållas för att balansera produktion och förbrukning av el och för att inte äventyra systemet.”

5 Artikel 2 i direktivet har rubriken ”Definitioner” och stadgar följande:

”I detta direktiv avses med

...

- 3) *överföring*: transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte leverans,

...

- 5) *distribution*: transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans,

...

- 7) *kunder*: grossister eller slutförbrukare av el,

...

- 9) *slutförbrukare*: kunder som köper el för eget bruk,

- 10) *hushållskunder*: kunder som köper el för sin egen hushållsförbrukning och inte för kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet,

...

12) *berättigade kunder*: kunder som fritt kan välja elleverantör i den mening som avses i artikel 21 i detta direktiv,

...

18) *systemanvändare*: fysiska eller juridiska personer som levererar till eller får leveranser från ett överförings- eller distributionssystem,

19) *leverans*: försäljning av el till kunder, inklusive återförsäljning,

...”

6 Det följer av artikel 21.1 c i direktivet att medlemsstaterna från och med den 1 juli 2007 ska se till att samtliga kunder är berättigade kunder enligt direktivet.

7 Artikel 3 i direktivet har rubriken ”Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och kundskydd” och föreskriver följande:

” ...

3. Medlemsstaterna skall inom sitt territorium se till att alla hushållskunder och, när medlemsstaterna anser det lämpligt, små företag, det vill säga företag som har färre än 50 anställda och en årlig omsättning eller balansomsättning som inte överstiger 10 miljoner euro, har rätt till samhällsomfattande tjänster, det vill säga rätt till elleveranser av en bestämd kvalitet till lätt och tydligt jämförbara och rimliga priser av ett slag som medger insyn. För att garantera leveranser av samhällsomfattande tjänster får medlemsstaterna utse en sistahandsleverantör. Medlemsstaterna skall ålägga distributionsföretagen att ansluta kunderna till sina nät enligt villkor och tariffer som fastställts i enlighet med förfarandet i artikel 23.2. Inget i detta direktiv skall hindra medlemsstaterna från att stärka hushållskonsumenternas och de små och medelstora förbrukarnas ställning på marknaden genom att främja möjligheterna till frivillig samgång mellan företrädare för dessa konsumentkategorier.

Första stycket skall genomföras på ett öppet och icke diskriminerande sätt och skall inte hindra öppnandet av marknaderna enligt vad som föreskrivs i artikel 21.

...”

8 Artikel 5 har rubriken ”Tekniska regler” och stadgar följande:

”Medlemsstaterna skall se till att tekniska säkerhetskriterier definieras och att det utarbetas och offentliggörs tekniska regler, i vilka de lägsta tekniska konstruktions- och driftkraven för anslutning till systemet av produktionsanläggningar, distributionsystem, direktanslutna konsumenters utrustning, sammanlänkningar för sammankoppling och direktledningar fastställs. Dessa tekniska regler skall säkerställa att systemen är driftkompatibla, och de skall vara objektiva och icke-diskriminerande ...”

9 Artikel 20 har rubriken ”Tillträde för tredje part” och föreskriver följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystemen grundad på offentliggjorda tariffer, som skall gälla för alla berättigade kunder samt tillämpas objektivt och utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna skall se till att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, är godkända innan de träder i kraft i enlighet med artikel 23 samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.

2. Den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet får vägra tillträde till systemet om det saknar nödvändig kapacitet. Väl grundade skäl som särskilt tar hänsyn till artikel 3 måste anföras för en sådan vägran. Vid behov, och om tillträde till systemet har vägrats, skall medlemsstaterna se till att den systemansvarige tillhandahåller relevant information om vilka åtgärder som skulle erfordras för att förstärka systemet. Den part som begär sådan information får åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för tillhandahållande av informationen.”

10 Artikel 23 i direktivet har rubriken ”Tillsynsmyndigheter” och föreskriver följande:

”1. Medlemsstaterna skall utse ett eller flera behöriga organ som skall fungera som tillsynsmyndigheter. Dessa myndigheter skall vara fullständigt oberoende av elindustrins intressen. De skall, genom tillämpning av denna artikel, åtminstone ansvara för att säkerställa icke-diskriminering, effektiv konkurrens och att marknaden fungerar effektivt, genom att särskilt övervaka följande:

...

c) Den tid som överförings- och distributionsföretag behöver för att genomföra sammanlänknings- och reparationsarbeten.

...

f) Villkor och tariffer för anslutning av nya elproducenter så att det säkerställs att dessa villkor och tariffer är objektiva, öppna och icke-diskriminerande, särskilt med beaktande av kostnaderna och fördelarna med olika tekniska lösningar för förnybara energikällor, distribuerad produktion och kraftvärme.

...

2. Tillsynsmyndigheterna skall ansvara för att, innan dessa träder i kraft, fastställa eller godkänna åtminstone metoder som används för att beräkna eller fastställa villkoren för

- a) anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer; dessa tariffer, eller metoder, skall utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkra nätens funktion,

...”

De nationella bestämmelserna

¹¹ Det följer av begäran om förhandsavgörande att Litauens parlament den 1 juli 2004 antog lag nr IX-2307 om ändring av ellagen. Lag nr IX-2307 syftade bland annat till att införliva direktivet med nationell rätt och trädde i kraft den 10 juli 2004.

- 12 Artikel 15.2 i ellagen, i dess lydelse enligt lag nr IX-2307 av den 1 juli 2004, har följande lydelse:

”Den systemansvarige för överföringssystemet ska säkerställa att villkoren för att ansluta utrustning som tillhör elproducenter, systemansvariga för distributionssystemet samt kundutrustning till överföringssystemet uppfyller kraven i lagstiftningen och inte är diskriminerande. Kundutrustning får anslutas till ett överföringssystem endast i de fall då den systemansvarige för distributionssystemet till följd av etablerade tekniska krav eller driftskrav nekar kunden att ansluta sin utrustning till distributionssystemet och denna befinner sig inom det geografiska område som anges i licensen för den systemansvarige för distributionssystemet.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 13 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att de flesta elkunder (det vill säga elkonsumenter) i Litauen har sin utrustning ansluten till det distributionssystem som drivs av två ansvariga för denna typ av system. Dessa två systemansvariga är de huvudsakliga användarna av överföringssystemet. Ytterligare fem företag driver lokala distributionssystem avsedda att möta egna behov samt behoven hos personer bosatta inom ett tämligen begränsat område. Sex bolag som driver tillverkningsföretag är

slutligen anslutna direkt till överföringssystemet. Dessa anslutningar skedde redan på sovjettiden, då det inte gjordes någon skillnad mellan produktion, överföring och distribution av el. Detta ledde till en situation där vissa elkonsumenter förblivit anslutna till tillverkningsföretagens elutrustning. Elleveranserna till de kunderna är helt beroende av respektive företags tekniska och ekonomiska förmåga.

- 14 Sedan ellagen, och i synnerhet artikel 15.2, ändrats genom lag nr IX-2307 av den 1 juli 2004 har nya kunder inte möjlighet att fritt välja vilken typ av system de vill ansluta sin utrustning till, utan är tvungna att ansluta sig till ett distributionssystem. Det är endast om den systemansvarige för distributionssystemet vägrar anslutning till sitt system på grund av tekniska krav eller driftskrav som den berörda kunden får ansluta sin utrustning till ett överföringssystem.
- 15 En grupp parlamentsledamöter har anhängiggjort ett mål vid Konstitucinis teismas med en begäran om att få prövat huruvida artikel 15.2 i ellagen, i dess lydelse enligt lag nr IX-2307 av den 1 juli 2004, är förenlig med grundlagen. Konstitucinis teismas har erinrat om att den enligt artikel 102 i grundlagen har till uppgift att kontrollera att lagar är förenliga med grundlagen och att mål kan anhängiggöras av bland annat en grupp parlamentsledamöter. När Konstitucinis teismas prövar en lags grundlagsenlighet avgör den tvister mellan å ena sidan den eller de som anhängiggjort målet och å andra sidan den institution som antog lagen i fråga, det vill säga det litauiska parlamentet. Dess avgöranden kan inte överklagas.
- 16 Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas har preciserat att enligt grundlagen utgör bestämmelserna i unionens lagstiftning en del av Republiken Litauens rättssystem och att europeiska bestämmelser som följer av fördragen om upprättande av unionen ska tillämpas direkt och ges företräde framför nationell lagstiftning vid konflikt mellan olika rättsnormer. Eftersom direktivet antogs med stöd av artiklarna 45 EG, 55 EG och 95 EG, anser den hänskjutande domstolen att artikel 15.2 i ellagen, i dess lydelse enligt lag nr IX-2307 av den 1 juli 2004, ska tolkas mot bakgrund av direktivet.

- 17 Enligt de parlamentsledamöter som anhängiggjort målet fastställs i artikel 15.2 inte någon rätt för kunden att fritt välja mellan att ansluta sin utrustning till ett överföringssystem eller till ett distributionssystem. I artikel 20 i direktivet görs emellertid inte någon uttrycklig begränsning vad gäller anslutning av elkundens utrustning till överföringssystemet. Det föreskrivs inte heller att sådan anslutning nödvändigtvis ska ske till ett distributionssystem.
- 18 Det framgår vidare av begäran om förhandsavgörande att det litauiska parlamentet däremot anser att det står medlemsstaterna fritt att fastställa reglerna för anslutning till elnätet. Inför den hänskjutande domstolen har det åberopats en skrivelse daterad den 21 december 2005 från Andries Piebalgs, ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission med ansvar för energifrågor. I skrivelsen preciserade han att direktivet ”inte innefattar något krav på att kunden ska ges rätt att efter eget önskemål välja mellan anslutning till ett överföringssystem eller anslutning till ett distributionssystem. Kunden har rätt att bli ansluten till elsystemet; de konkreta detaljerna för genomförandet beslutas på lägsta lämpliga nivå.”
- 19 Enligt den hänskjutande domstolen följer det av lydelsen i artikel 20.1 i direktivet att det ankommer på medlemsstaterna att införa ett system i vilket kunderna på begäran kan få tillträde till såväl överföringssystemet som distributionssystemet. Den hänskjutande domstolen har emellertid likaså konstaterat att frågor som rör anslutning till elsystemet ska tolkas med hänsyn till direktivets bestämmelser, i synnerhet artikel 3 häri, som har ett socialt syfte, nämligen tillhandahållande av allmännyttiga tjänster, kundskydd och miljöskydd. Även artikel 15.2 i ellagen, i dess lydelse enligt lag nr IX-2307 av den 1 juli 2004, synes eftersträva detta syfte.

- 20 Under dessa omständigheter beslutade Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska artikel 20 i ... direktiv[et] ... tolkas så, att den innebär en skyldighet för medlemsstaterna att införa rättsliga bestämmelser enligt vilka varje tredje part har rätt att efter eget önskemål, förutsatt att elsystemet har ”nödvändig kapacitet”, välja det system – för elöverföring eller eldistribution – som denne vill ansluta sig till och den som driver systemet är skyldig att ge tillträde till nätet?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 21 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 20 i direktivet ska tolkas så, att medlemsstaterna är skyldiga att anta lagstiftning vari föreskrivs dels att varje tredje part får efter eget önskemål välja det system för elöverföring eller eldistribution som denne önskar få tillträde till eller vill ansluta sig till, dels att den systemansvarige är skyldig att ge kunden tillträde till eller låta denne ansluta sig till nätet under förutsättning att nätet har nödvändig kapacitet.

Yttranden som inkommit till domstolen

- 22 Sökandena i målet vid den nationella domstolen anser att artikel 20 i direktivet innebär en skyldighet för medlemsstaterna att inrätta en ordning för tillträde till systemen som ger alla kunder möjlighet att på begäran få tillträde till såväl överföringssystemet som distributionssystemet. Det enda undantaget till principen föreskrivs i artikel 20.2. Det följer av definitionen av begreppet överföring som ges i artikel 2 i direktivet att överföring av el till kunden kan ske direkt utan användning av distributionssystemet.
- 23 Artikel 15.2 i ellagen, i dess lydelse enligt lag nr IX-2307 av den 1 juli 2004, ger inte kunden rätt att fritt välja vilket system hans utrustning ska anslutas till. Bestämmelsen är därför diskriminerande och strider mot direktivets syfte. Avsaknaden av valmöjlighet inverkar menligt på konsumenternas rättigheter.
- 24 Den litauiska och den finländska regeringen, samt under förhandlingen även kommissionen, har gjort gällande att det vid tolkningen av artikel 20 i direktivet ska göras skillnad mellan begreppen ”tillträde till systemet” och ”anslutning till systemet”. Tillträde till systemet inbegriper möjligheten att använda systemet mot en publicerad tariff. Anslutning till systemet avser den fysiska kopplingen till systemet. Nämnda artikel 20 avser endast de skyldigheter som medlemsstaterna ska uppfylla för att ge tredje parter fritt tillträde till överförings- och distributionssystem för el och inte frågor om anslutning till dessa system.
- 25 Den litauiska regeringen anser att direktivet inte föreskriver någon skyldighet för
- I - 7556

medlemsstaterna i fråga om kundernas anslutning till systemen, med undantag för skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster enligt artikel 3.3 i direktivet.

- 26 Nämnda regering har gjort gällande att när kunden ansluter sig till ett elsystem så ges han samtidigt tillträde. Den vid den nationella domstolen aktuella nationella lagstiftningen ger således kunden tillträde till elsystemen och garanterar för övrigt att skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga och samhällsomfattande tjänster enligt artikel 3.2 och 3.3 respekteras.
- 27 I övrigt står det medlemsstaterna fritt att föreskriva att kunderna i första hand ska anslutas till distributionssystemen och i andra hand till överföringssystemen. Den ordning som införts genom den aktuella nationella lagstiftningen syftar bland annat till att förhindra att storkunder ansluter sig direkt till överföringssystemet, vilket skulle leda till att kostnaden för distributionssystemen endast bärs av små kunder och således till en höjning av elpriset med mellan 10 och 30 procent. Vidare skulle en möjlighet att fritt ansluta sig till ett överföringssystem vara till men för en optimal utveckling av systemen.
- 28 För den finländska regeringen avser begreppet tredje part i artikel 20 i direktivet en annan elleverantör än den vertikalt integrerade företagsenhet som säkerställer produktion och leverans av el. Bestämmelsen avser därför inte konsumentens tillträde till systemen.
- 29 Enligt den italienska regeringen ger direktivet inte kunderna någon rätt att fritt och efter eget önskemål välja vilket system de önskar ansluta sig till. Kunderna ska först följa den ordning för tillträde som införts i nationell lagstiftning och har således en villkorad

rätt till tillträde till systemet. Om medlemsstaterna kunde tvinga kunderna att först vända sig till en systemansvarig för distributionssystemet skulle detta innebära ett ingrepp i kundens rätt att välja fritt och en risk för att den systemansvarige för distributionssystemet tillämpar tillträdesreglerna på ett diskriminerande sätt.

- 30 Kommissionen anser att frågan om anslutning inte har någon direkt inverkan på liberaliseringen av den inre marknaden, varför den faller inom medlemsstaternas behörighet, med undantag för anslutning av de mest sårbara kunderna. För denna kundkategori är medlemsstaterna skyldiga att inrätta en ordning med samhälls-omfattande tjänster i enlighet med artikel 3.3 i direktivet.

Domstolens svar

- 31 Domstolen erinrar om att direktivets syfte är att få den inre marknaden för el att fungera bättre. I skälen 6 och 7 i nämnda direktiv preciseras att det är nödvändigt att nåttillträdet garanteras utan diskriminering, på ett sätt som medger insyn och till rimliga priser, för att det ska föreligga en fungerande konkurrens. Detta är av avgörande betydelse för att fullborda den inre marknaden för el (se dom av den 22 maj 2008 i målC-439/06, citiworks, REG 2008, s. I-3913, punkterna 38 och 40).
- 32 I skäl 4 i direktivet preciseras att en fullständigt öppen marknad ska innebära att det säkerställs att alla konsumenter fritt kan välja leverantör och att alla leverantörer kan leverera fritt till sina kunder.
- 33 Domstolen har härav dragit slutsatsen att för att berättigade kunder fritt ska kunna välja elleverantör krävs att leverantörerna har rätt att få tillträde till de olika överförings- och distributionssystem som används för att transportera el till kunderna. Fritt tillträde för

tredje parter till överförings- och distributionssystemen utgör vidare en av de grundläggande åtgärder som medlemsstaterna är skyldiga att vidta för att fullborda den inre marknaden för el (se domen i det ovannämnda målet citiworks, punkterna 43 och 44).

- 34 För att besvara frågan kommer domstolen att pröva vad begreppen "tillträde till systemet" och "tredje part" i artikel 20 i direktivet innefattar samt fastställa vilka skyldigheter som åvilar medlemsstaterna enligt denna artikel 20 för att garantera att tredje part ges tillträde till systemen.
- 35 I artikel 20.1 i direktivet föreskrivs att medlemsstaterna ska se till att det införs "en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystemen" som ska "gälla för alla berättigade kunder samt tillämpas objektivt och utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna".
- 36 Vad för det första gäller begreppet "tillträde till systemet" ska domstolen pröva om det finns anledning att skilja mellan begreppen "tillträde till systemet" och "anslutning till systemet", såsom den litauiska och den finländska regeringen samt kommissionen under förhandlingen har hävdad.
- 37 Domstolen konstaterar härvid att det föreligger en skillnad mellan vissa språkversioner av direktivet. Såväl den första meningen i artikel 20.1 som den första meningen i artikel 20.2 använder i flera versioner ordet "tillträde". Så är fallet bland annat i den spanska versionen (acceso), den tyska versionen (Zugang), den engelska versionen (access), den franska versionen (accès) och den italienska versionen (accesso). I den litauiska språkversionen av artikel 20.1 används däremot ordet "prieiga", vilket kan översättas med tillträde. I artikel 20.2 används dock ordet "prisijungti", vilket kan

översättas med koppla eller ansluta. Ordet ”prisijungti” används även i skälen 2 och 6 i den litauiska versionen av direktivet medan andra språkversioner använder ordet ”tillträde” eller motsvarande begrepp.

38 Enligt fast rättspraxis kan den formulering som använts i en av språkversionerna av en gemenskapsrättslig bestämmelse inte ensam ligga till grund för tolkningen av denna bestämmelse eller i detta hänseende tillmätas större betydelse än övriga språkversioner. Detta skulle strida mot kravet på en enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten (se dom av den 12 november 1998 i mål C-149/97, *Institute of the Motor Industry*, REG 1998, s. I-7053, punkt 16, och av den 3 april 2008 i mål C-187/07, *Endendijk*, REG 2008, s. I-2115, punkt 23).

39 I händelse av skillnader mellan de olika språkversionerna av en gemenskapsbestämmelse, ska bestämmelsen i fråga tolkas mot bakgrund av den allmänna systematiken i och syftet med de föreskrifter i vilka den ingår (dom av den 9 mars 2000 i mål C-437/97, *EKW och Wein & Co*, REG 2000, s. I-1157, punkt 42, och av den 1 april 2004 i mål C-1/02, *Borgmann*, REG 2004, s. I-3219, punkt 25, samt domen i det ovannämnda målet *Endendijk*, punkt 24).

40 Domstolen konstaterar att begreppen ”tillträde” och ”anslutning” återfinns i direktivet med olika betydelser. Begreppet ”tillträde” hänger samman med elförsörjning och inbegriper bland annat tjänstens kvalitet, regelbundenhet och kostnad. Begreppet används ofta i samband med säkerställande av icke-diskriminerande tariffer. Det följer av skälen 2 och 13 i direktivet att nättillträde på basis av tariffer som publiceras innan de

till systemen för berättigade kunder via en leverantör som de ska kunna välja fritt. Såsom generaladvokaten preciserade i punkt 41 i sitt förslag till avgörande säkerställs denna valmöjlighet i lika stor utsträckning oavsett om leverantören ansluter sina kunder till ett överföringssystem eller ett distributionssystem.

- 44 Vad därefter gäller begreppet ”tredje part” så finner domstolen att begreppet preciseras i texten i artikel 20.1 i direktivet med hjälp av begreppet systemanvändare, vilket i sin tur definieras i artikel 2 punkt 18 i direktivet såsom fysiska eller juridiska personer som levererar till eller får leveranser från ett överförings- eller distributionssystem. Kunderna ingår i denna persongrupp.
- 45 Genom att inbegripa systemanvändare i tillämpningsområdet för artikel 20.1 i direktivet innebär således nämnda artikel att även berättigade kunder ges en rätt till icke-diskriminerande nättillträde.
- 46 Ett av direktivets syften är att tillträdet till systemet ska vara fritt vilket, såsom erinrats om i punkt 33 i denna dom, utgör en grundläggande åtgärd för att fullborda den inre marknaden för el. Därtill är syftet med direktivet att tillträdet till systemet ska grunda sig på objektiva kriterier som tillämpas utan diskriminering på ett sätt som medger insyn och på basis av tariffer som publiceras innan de träder i kraft. Syftet är däremot inte att tillträdet till systemet ska ske efter eget skön.
- 47 Härav följer att medlemsstaterna har ett utrymme för skönsmässig bedömning för att få systemanvändare att använda det ena eller andra systemet, dock under förutsättning att det sker på icke-diskriminerande grunder och av objektiva skäl. Systemanvändarna har

således rätt att få tillträde till elsystemet, men medlemsstaterna kan besluta att anslutningen kommer att ske till det ena eller andra systemet. Det ska emellertid kontrolleras att de kriterier som medlemsstaterna valt är objektiva och icke-diskriminerande.

48 Att härvid vilja förhindra att storkunder ansluter sig direkt till överföringssystemen – vilket skulle leda till att endast små kunder får bära kostnaden för distributionsystemen och därmed till en höjning av elpriset – kan motivera en skyldighet att i första hand ansluta sig till ett distributionssystem. Det ankommer emellertid på den nationella domstolen att pröva om dessa grunder har stöd i verkligheten och om de vilar på objektiva och icke-diskriminerande kriterier.

49 Av samtliga ovan anförda skäl följer att den ställda frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 20 i direktivet ska tolkas så, att den reglerar medlemsstaternas skyldigheter endast vad gäller tillträdet för och inte anslutningen av tredje part till systemen för överföring och distribution av el. Artikel 20 innehåller inte någon föreskrift om att den ordning för tillträde till systemen som medlemsstaterna är skyldiga att inrätta ska ge berättigade kunder möjlighet att efter eget önskemål välja vilken typ av system de önskar ansluta sig till. Nämnade artikel 20 ska även tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse som föreskriver att en berättigad kunds utrustning får anslutas till ett överföringssystem endast i de fall då den systemansvarige för ett distributionssystem till följd av etablerade tekniska krav eller driftskrav nekar den berättigade kunden att ansluta sin utrustning till systemet och denna befinner sig inom det geografiska område som anges i den systemansvariges licens. Det ankommer emellertid på den nationella domstolen att kontrollera att genomförande och tillämpning av denna ordning sker enligt objektiva kriterier som inte är diskriminerande mellan systemanvändarna.

Rättegångskostnader

50 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen

att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 20 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG ska tolkas så, att den reglerar medlemsstaternas skyldigheter endast vad gäller tillträdet för och inte anslutningen av tredje part till systemen för överföring och distribution av el. Artikel 20 innehåller inte någon föreskrift om att den ordning för tillträde till systemen som medlemsstaterna är skyldiga att inrätta ska ge berättigade kunder möjlighet att efter eget önskemål välja vilken typ av system de önskar ansluta sig till.

Nämnda artikel 20 ska även tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse som föreskriver att en berättigad kunds utrustning får anslutas till ett överföringssystem endast i de fall då den systemansvarige för ett distributionssystem till följd av etablerade tekniska krav eller driftskrav nekar den berättigade kunden att ansluta sin utrustning till systemet och denna befinner sig inom det geografiska område som anges i den systemansvariges licens. Det ankommer emellertid på den nationella domstolen att kontrollera att genomförande och tillämpning av denna ordning sker enligt objektiva kriterier som inte är diskriminerande mellan systemanvändarna.

Underskrifter